

Kodukeskkool

Toimetajad: Julius Grüntal, Ernst Peterson, Gustav Puu.

Toimetuse liikmed: Dr. O. Bekman, R. Gutman, E. Kimmel, A. Kurvits, mag. phil. M. Meiusi, V. Orav, V. Peet, Emma Peterson, H. Pezold, P. Sepp, E. Susi, R. Stümper, H. Tehver, P. Viires ja A. Öunapuu.

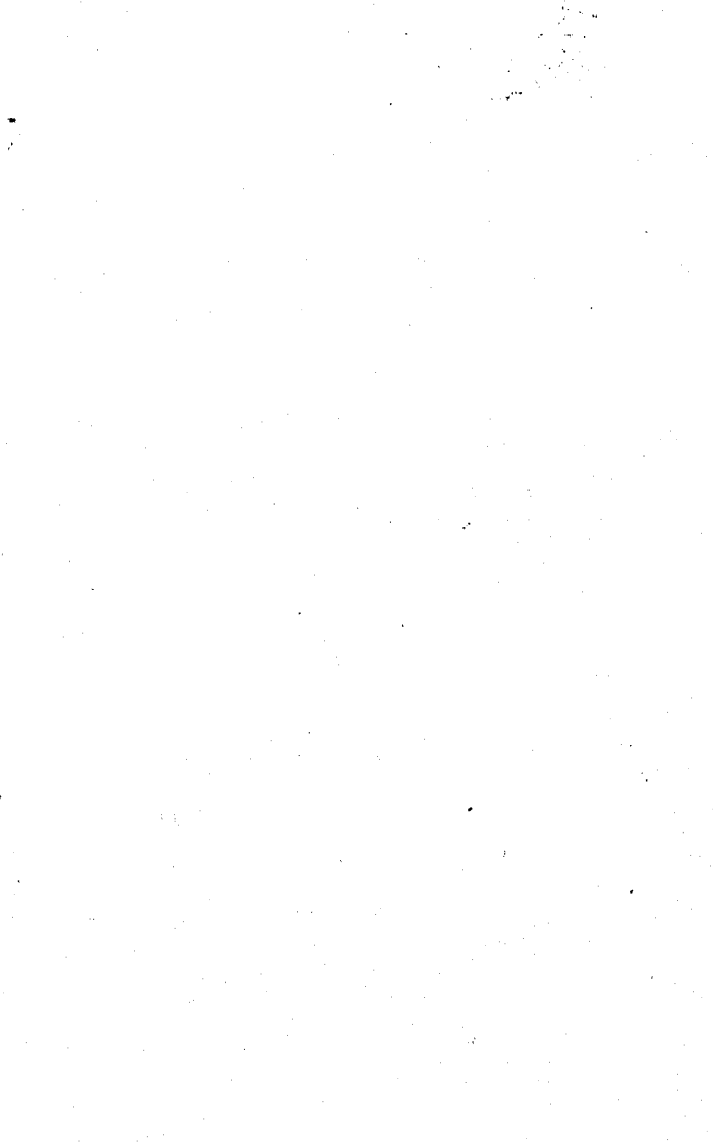
I. klass

21. õppenädal

Eesti Hariduse Sõprade Seltsi väljaanne

Tallinnas, Kinga 8-1

1933

1. Emakeel.

Keeleõpetus. Millise nelja sõnaliigiga oleme nüüd lähemalt tutvunud? Kuidas on nende võõrkeelsed nimed? Kuidas nimetame neid ühise nimega? Mida tähendab sõna *noomen*?

Kõiki noomeneid võime jagada kahte suurde rühma: ühed tähendavad asjade, olevuste nimesid, (võib küsida *kes? mis?*), on *nimisõnalised* (Peeter, laud, mina, see, neli, sada jne.); teised näitavad mingit asja omadust (võib küsida *mis-sugune? mitmes?*), on *omadussõnalised* (punane, kivine, seesugune, sarnane, neljas, tuhandes jne.) — See jaotus pidage meeles, kuna lauseõpetuses tuleb tarvis.

Kirjutage oma vihku kümme nimisõnalist asesõna ja sama palju arvsõnu. Edasi, kirjutage veel viis omadussõnalist ase- ja arvsõna.

Noomeneid muudetakse kaasuste (käänete) järele, deklioneeritakse. Tuletage korraks jälle meelde käänded (eesti- ja võõrkeelsed nimed), nende küsimused ja lõpud; samuti käändkonnad ja nende tunnused. Otsige igast käändkonnast mõni *nimisõna*, *omadussõna* ja võimalust mööda ka *arv-* ja *asesõna* ja võrrelge nende sõnade käänamist. Mida te märkate? Milline erinevus on omadussõnal, kui teda muudame nimisõna kõrval? Vaadeldge ka asesõnu, eriti mis raamat- tus on antud (§ 111). Tuletage meelde ka liit- arvude käänamist. Tuletage meelde veel päris

nimede, vöör- ja laensõnade muutmist. Millise üldise otsuse võite teha kõikide noomenite (käändsõnade) käänamise kohta?

Milline muutmine on võimalik veel omadussõnal ja mõnel teisel omadussõnana tarvitataval sõnal? Meenutage keskvõrde ja ülivõrde moodustamise viise ja võimalusi.

Võti harjutusele nr. 41 (üksikud raskemad vormid): *os.* üheksateistkümmed, *siss.* üheksateistkümnesse, *mitm. os.* üheksateistkümneid; *os.* neljakümmed üheksat, *mitm. os.* neljakümne üheksaid; *siss.* viiekümne seitsmendasse, *m. os.* viiekümne seitsmendaid; *om.* kaheksakümne kolme, *os.* kaheksatkümmed kolme; *os.* (ühe) saja kahekümne kolma(nda)t, *siss.* saja kahekümne kolmandasse; *os.* kahesaja viiekümne üheksandat, *os.* neljasada kolmekümmed üht, *siss.* neljasaja kolmekümne ühesse (ühte); *om.* kuuesaja seitsmekümne kahe, *os.* kuutsada seitsmekümmed kaht, *siss.* kuuesaja seitsmekümne kahesse; *os.* üheksatsada kaheksatkümmed nelja, *siss.* üheksasaja kaheksakümne neljasse; *os.* (ühe) tuhande seitsmesaja kahekümne kaheksa(nda)t, *siss.* tuhande seitsmesaja kahekümne kaheksandasse; *om.* kahe tuhande viiesaja üheksakümne ühe, *os.* kaht tuhat viitsada üheksatkümmed üht, *siss.* kahe tuhande viiesaja üheksakümne ühesse (ühte); *os.* neljasaja kolmekümne kahe tuhande seitsmesaja viiekümne teist, *siss.* nelja-

saja kolmekümne kuue tuhande seitsmesaja viiekümne teise(sse); *os.* kuutkümmed kaheksat miljonit viitsada nelja tuhat kolmesada kahtkümmed kaht, *siss.* kuuekümne kaheksa miljoni viiesaja nelja tuhande kolmesaja kahekümne kahesse (kahte); *os.* kolmekümne seitsme miljoni kahekümne ühe tuhande neljasaja üheksakümne kaheksa(nda)t; *os.* seitsetsada üheksatteistkümmed tuhat kahtsada kolmeteistkümmed, *siss.* seitsmesaja üheksateistkümne tuhande kahesaja kolmeteistkümnesse; *os.* üheksat miljardit nelja miljonit viit tuhat üht, *siss.* üheksa miljardi nelja miljoni viie tuhande ühte (ühesse).

Kirjandus. Lugege läbi «Eesti nüüdislührikast» V. Ridala „Metshaned.“ Katsuge kujutada enesele kõik piltideks. Kirjeldage mõnda neist piltidest oma vihus. Selgitagem keelelist külge: *takatsi*=tahapoole, *öösise*=öise, *hahkjate*=hallide, *kajastes*=kajastades, *ruugavat*=ruugena paistvat, *peel*=peegel, *hõbeleb*=paistab hõbedana, *viirgab*=paistab viiruna, *kummi*=võlvi, *alane*=alaline, *rändajid*=rändajaid (mõnedes murrakutes esineb nimetavas käändes vorm *rändai*, kuid *ainult nimetavas*, mujal on see kunstlikult loodud ja tuleb lugeda *veaks*), *öövalust*=öövalgusest, *heledid*=heledaid, *palang*=põlemine, *hämuse*=segase, *halisev*=haledalt kurtev, *paakide*=laeva-tee märgid, *laid*=väike, madal saar.

Pange tähele selle laulu huvitavat rütmi, rahulikku, kuid siiski voolavat. Märkige ka huvitavaid väljendeid. Sellest küljest näib see laul olevat hästi õnnestunud. — V. Ridala tööd on sagedasti ühenduses merega. Lugege mõnda niisugust teost oma raamatust.

2. Matemaatika.

Käesoleval nädalal lõpetame oma I semestri töö õpingu ja harjutustega N I § 45 ja § 46, R I lk. 91—96.

N I tutvustab teid sel korral mõne tähtsa lausega, õigem nende tõestamisega, kuna laused ise on teile vist juba tuttavad. Nagu te kohe näete, § 45 lausete tõestamine pole raske. Nende sõnastus võiks olla ka erinev raamatu omast: „kui ühe teravnurga haarad on vastavalt paralleelsed teise teravnurga haaradega, siis need teravnurgad on kongruentsed“. Analoogiliselt sõnastub ka lause ristiseisvate haaradega nurkadest. Kas võib neis lausetes teravnurga asemel kõnelda ka nürinurkadest? Kuidas on lugu kahe nurgaga, millest üks on teravnurk ja teine nürinurk, kui nende nurkade haarad on vastavalt paralleelsed või ristiseisvad? Tehke sellekohane joonis, sõnastage lause ja tõestage ise.

Kaugeleulatuslik lause §-is 46 tõestub ka nii lihtsalt, nagu näete raamatus. Tuletage meelde meie esimesest töönädalast R I lk. 1 ül. 2. Vaadake järgi kuidas lahendasime küsimuse siis ja kuidas teeme seda nüüd. Kui lahendasime toda ülesannet, olime seotud joonise ja mõõduriistade korralikkusest, silma teravusest ja veel paljust muust. Väga palju kordi oli tarvis toimetada mõõtmist enne, kui tekkis aime või arvamus, et kolmnurga nurkade summa on 180° . Nüüd oli tarvis lühikest tähelepanu ja mõttepingutust, et saada aru tõestusest, ja meil tekkis jäädav v e e n e, et ideaalses kolmnurgas nurkade summa on 180° . Siin oleks paras koht veidi mõelda tolele mõistuse tegevusele, mida nimetame t õ e s t a m i s e k s: milline võim ja ilu peitub temas! Võib olla olete unustanud, mis on kolmnurga välisnurk? See on nurk, mis moodustub hulknurga küljest ja teise külje pikendisest. Tähelepanuväärne on lause, mis antud § 46 lõpus: ta laiendab kolmnurga 2. kongruentsuse lauset. Pole enam tarvis nõuda, et kahes kolmnurgas oleksid kongruentsed kongruentsete külgede lähisnurgad: piisab teadmisest, et kahel kolmnurgal peale ühe paari kongruentsete külgede on veel kongruentsed kaks paari mistahes nurki, kui juba võib otsustada kolmnurkade eneste kongruentsust. Üles-

anded Nr. 94—98 on kõik lihtsalt lahendatavad.

Siin peatume geomeetria õpingus. Käesolev koht pole just kõige parem peatuseks: oleme keset õpetust paralleelidest. Oleks hea, kui te pärast suvist vaheaega nädal enne meie vihu Nr. 22 ilmumist veel kord töötaksite läbi N I kolmanda peatüki alguse.

R I ei nõua teilt põhimõtteliselt uut, vaid pakub palju materjali graafilise kujutamise (võiksime ka öelda diagrammide valmistamise) harjutamiseks ja mõtlemiseks. See koht, kus me peatuma jääme meie kursuse aritmeetilis-algebralises osas, on peatumiseks väga soodus: järgneb päris uus peatükk arvu uurimises. Kui heidate pilgu tagasi meie tööle, siis näete, et õppisime tundma matemaatilise sümboolika alust — kirjatähtede tarvitamist arvude tähistena; see sümboolika võimaldas meile tutvumist matemaatilise uurimuse ja praktilise elu võimsa tööriistaga — võrrandite koostmise ja lahendamisega; sama sümboolika andis meile võimaluse keerukaid arvutamise põhiseadusi väljendada ja meeles pidada ülilihtsal kujul. Lõpuks harjutasite arvuliste sidemete graafiliselt kujutamise oskust, mis samuti tähtis meie edaspidises matemaatilises uurimuses kui ka praktilises elus. Tehtu loetelu

pole pikk, kuid ise teate kõige paremini kui palju pinget, aja- ja jõukulu nõudis selle natukese läbitöötamine. Kogume vaheajal jõudu ja kohtume sügisel ühises töös uue hooga.

3. Loodusteadus.

II hõimkond. **Sammaltaimed** (Bryophyta, bryon — sammal, phyton — taim).

Hõimkond jaguneb klassideks.

1. kl. **Lehtsamblad** — (Musci).

Käolina ehk **karusammal** — joon. 35.

Kasvukoht. Metsades, heinamaadel, raba-servadel, harilikult tihedalt koos. 2. **Väliselt.** Selgesti jaguneb varreks, lehtedeks ja maakülgekinnitajateks karvakesteks. a. **Vars** peenike, murduv; alumine ots kõduneb vahetpidamata, ülemine aga kasvab. b. **Lehed** väikesed, rohelised (sisaldavad klorofüllit), nad on toidu valmistajad; kuivadena hoiduvad tihedasti vastu vart, niisketena aga laiali; lehed imevad endisse vett ja vees lahustunud aineid (peamiselt tolm). d. **Maakülgekinnitajaid** karvu nimetatakse risoidideks, nad on peenikesed, harunevad; nendel leidub pungi, millest arenevad uued taimed. Risoidid kõdunevad ühes varrega, kuid üleval tekib neid juurde. 3. **Sisemiselt** koosneb rakkudest. 4. **Sigimine.** Mõnede sammalde ladvas

kasvavad suve algul punaste lehtede vahel piklikud kehakesed, n. nim. anteriidiumid (joon 35—7), neis valmivad spermatoosoidid. Teiste sammalde ladvas arenevad pudelitaolised kehakesed — arhegoniumid (joon. 35—8), neis areneb igas üks munarakk. Kui on valmis spermatoosoidid ja munarakk, siis avanuvad anteriidiumid ja arhegooniumid. See sünnib vees, selleks on küllalt kastetilkadest, mis ühendavad sarnaslatvu. Veetilgas ujuvad spermatoosoidid arhegooniumide juurde, ja kõige nobedam tungib sisse ning ühineb munarakuga; tema taga sulgub sissekäik. Spermatoosidiga liitunud munarakust areneb käolinal otsa lehitu vars, mida nim. sporogooniumiks. Selle otsas areneb karbik, mis noorelt kaetud mütsiga. Karbi sees kasvavad eosed. Kui eosed valmis, langeb karbilt maha müts ja siis karbi otsmine kate. Kotte all olevas õhukeses valges kilekeses on augud; nende läbi pudenevad välja eosed, neid levitab tuul. Eostest kasvab maa peal lamav hargnev niidike — joon. 36, seda nim. eelniidiks; selle peale tekivad pungad, ja nendest arenevad uued samblad.

Põlvede vaheldus. Käolinal näeme kahte põlve, sarnaselt nagu nägime loomade vaatlusel millimallikal: sammal ise, mis tekitab sugulise paljunemise vahendeid — spermatooside

ja munarakke; teda nim, suguliseks põlveks. Sporogoonium paljuneb eoste abil, see on suguta põlv. Eelniit kuulub sugulise põlve hulka, ta areneb eosest.

Kahekojalisus. Käolinal arenevad sugulise paljunemise vahendid — munarakk ja spermatoosoidid — isetaimedel; teda nim. sellepärast kahekojaliseks taimeks.

Turbasammal — joon. 37. 1. Kasvukoht. Väga niisketes kohtades, nagu rabad, järved jne. 2. Väliselt. Eralduvad selgesti vars, lehed, risoidid. a. Vars peenike, harunev. b. Lehed väga väikesed, asetuvad varrele katusekivide sarnaselt. d. Risoidid peenikesed. 3. Sisemiselt. Koosneb rakkudest, rakud väikesed, rakuvahed aga suured; nendesse imeb turbasammal palju niiskust, öeldakse — ta on hügrokoopne. Kuiv turbasammal on valge. 4. Sigimine. Turbasamblal ka kahepõlisus. Sammal suguline põlv, ta ladvas arenevad anteriidiumid spermatoosoididega ja arhegooniumid munarakkudega. Suguta põlv on lühike sporogoonium ümmaraja eoskarbiga. 5. Tähtsus. Ta on turbarabade tekitajaks; need tekivad järvedest: alates kalda äärest kasvab järvele peale õhuke turbasambla kiht; pikkamööda pakseneb see, sest sammal kasvab ladvast. Alt ta aga ei mädane, sest hapnik ei pääse alumiste osade

juurde; need miiluvad, söestuvad ehk teisiti — muutuvad turbaks, mis aegade jooksul täidab järve.

Turbasammalt tarvitatakse seinte vahele panemiseks; turvast aga kütteaineks, loomadele aluspõhuks jne.

Lehtsamblaid on palju, sagedamad on muruk, laanik ja t. Rohumaadel takistavad nad rohukasvamist, puudel on nad kahjuritele varjupaigaks, kasu neist on vähe.

II klass. **Maksasamblad** — (Hepaticae).

Helvik joon. 38. 1. Kasvukoht. Niisketes kohtades, kraavides, teede ääres. 2. Väliselt sarnaneb mitmeti lõhestunud lehele, pole jagunenud varreks ja lehtedeks, on rakis. Risoididega kinnitub aluspinnale. 3. Sisemiselt. Paljurakne taim, sisaldab klorofüllit. 4. Sigimine kahesugune. a. Suguta toimub haudumispungadega; need arenevad rakise ülemisel pinnal kausikestes — joon. 39. Haudumispungi levitab vesi. b. Suguline. Anteriidiumid ja arhegooniumid arenevad varte otsas kasvavatel kilbikesel. Arhegooniumide kilbikesed on lõhestunud. Kahekojaline taim. Sporogoonium lühike; eostest kasvavad uued samblad. Pole kasutatav. Maksasamblad on saanud oma nime sellest, et neid on tarvitatud vanasti mõnel pool maksahaiguse arstimiseks. Neid on palju.

Üldiselt. Sammalde juures on põlvede vaheldus; suguline põlv on rohkem arenenud, ta tekitab spermatooside ja munarakke. Sugutapõlv — sporogoonium, kasvab sugulisel põlvel; mõne sambla sporogoonium on klorofüllita, nagu turbasamblal, helvikul; ta saab toitu suguliselt põlvelt, nagu nugiline, käolinal on ta roheline.

Suve jooksul katsuge tutvuneda taime õitega. Lugege õpperaamatust peatükk „Õis“, lk. 105 ja järgnevaid peatükke, milledes jutt õiest, ning vaadeldge kasvavates õites nende osi ja iseärasusi.

4. Ajalugu.

Suurte ja kestvate sõdade kaasas käisid suured muutused Rooma majanduslikus, ühiskondlikus ja hariduslikus elus. Neist

vt. J. A. lk. 142—147.

Parandada lk. 142 rida 14 ülalt: Pärsia keisrite; peab olema: Pärsia kuningate.

5. Saksa keel.

Lb. Nr. 48. Die Drohung.

I W. begegnen — kohtama; ei — hüüdsõna, umbes: või nii; brauchen — vajama, tarvis olema; das Reden — rääkimine; das Schelten — riidlemine, tõrelemine; lk. 130, r. 16 trükiviga, peab olema „Höre du, jetzt

u.s.w.; scheinen, schinen, geschienen — näima;
helf — Imperativ sōnast helfen, half, geholfen;
der, welcher — see, kes.

II Asp. Drohung [dro:uŋ]; gefährlich [gə'fɛ:rliç].

III Üb. 1. Sch. Zwei Fuhrleute begegnen... Sie können... ruft der eine... ruft der andere... sagt der eine... sagt der andere... keiner nachgibt, kommt es... sagt endlich... Das scheint... sagt er... Damit ist... hat ein Ende. Ehe sie scheiden sagt der... gefahren ist... sagt der andere.

3. Sch. Ich begegnete ihm auf der Straße u.s.w. Ich fuhr ihm aus dem Wege u.s.w. Ich brauchte es nicht zu tun. Ich half ihm den Wagen beiseite schieben.

4. Sch. Die Wohnung — korter; die Meinung — arvamine; die Rechnung — arve; die Zeichnung — joonistus; die Bemerkung — märkus; die Befreiung — vabastamine; die Erzählung — jutt; die Übersetzung — tõlge; die Fortsetzung — järg; die Öffnung — avaus; die Kleidung — riietus; die Wanderung — rändamine; die Rettung — päästmine; die Nahrung — toit; die Entschuldigung — vabandus; die Benutzung — tarvitamine; die Achtung — austus; die Verachtung — põlgus; die Untersuchung — läbivaatamine, uurimine; die Forderung — nõudmine; die Bedienung —

teenimine; die Beleuchtung — valgustus; die Empfehlung — soovitus; die Scheidung — lahutus; die Biegung — painutus; die Drehung — keerutus; die Lockung — meelitus; die Überschwemmung — uputus; die Bewegung — liikumine; die Bedeutung — tähendus; die Führung — juhamine; die Endung — lõpp; die Zerstörung — rüüstamine; die Teilung — jagamine.

Lb. Nr. 85. Der Lindenbaum.

I W. Ich träumt' = ich träumte; schneiden, schnitt, geschnitten — lõikama; immerfort = immer; ich muß' = ich mußte; zumachen — sulgema; als riefen sie mir zu = nagu hüüaksid nad mulle; blasen, blies, geblasen.

II Asp. Geselle [gə'zələ], Ruhe [ru:ə].

III Üb. 1. Sch.: Ich kenne folgende Bäume: die Birke, die Tanne, die Eiche, die Kiefer, die Pappel, den Apfelbaum, den Birnbaum, den Kirschbaum und andere Bäume. Die Teile des Baumes heißen: die Wurzel, der Stamm, die Äste, die Zweige und die Blätter. Die Wurzeln sind in der Erde. Über der Erde ist der Stamm mit den Ästen und Zweigen. Der Stamm und die Äste sind mit Rinde bedeckt. An den Zweigen sind Blätter oder Nadeln. Die Tannen und die Kiefern haben Nadeln. Im Herbst fallen die Blätter von den

Bäumen. Die Tannen und Kiefern behalten ihr Grün auch im Winter. Die Apfelbäume, Birnbäume und Kirschbäume nennt man Obstbäume.

2. Sch. Ich träume u. e. L. u. s. w.; ich träumte u. e. L. u. s. w.; ich habe u. e. L. geträumt u. s. w. Ich stehe v. d. T. u. singe ein Lied u. s. w.; ich stand v. d. T. u. sang e. L. u. s. w.; ich habe v. d. T. gestanden u. habe ein Lied gesungen u. s. w.

3. Sch. das Tor, die Tür, der Baum, der Ast, der Zweig, das Blatt, die Nadel, der Stamm, die Rinde, die Wurzel, der Strauch, der Busch, das Holz, das Möbel, der Tisch, der Stuhl, der Schrank, die Kommode, das Bett, das Sofa, das Klavier, der Waschtisch, die Stube, das Zimmer, die Küche, der Saal, der Staub, die Ecke, der Ort, der Geselle, das Leid, die Freude, der Traum, die Pflicht, der Friede, die Geduld.

IV Lernen Sie das Lied „der Lindenbaum“ auswendig.

Lb. S. 201. Die Adjektive. Z. 14 v. u. Übersetzen Sie ins Deutsche. Sch.: Der Rabe ist klüger als der Sperling, aber der Sperling ist lustiger als der Rabe. Der Löwe ist das stärkste Tier. Welches Tier ist am klügsten? Der Wolf ist ebenso groß wie der Hund, aber der Wolf ist stärker als der Hund. Der Ele-

fant ist das größte Tier. Fritz läuft ebenso schnell wie Hans, aber schneller als Max. Moritz läuft am schnellsten. Er ist der schnellste Läufer in unserer Schule. Der Bär frißt gern Fleisch, lieber Pflanzen, aber am liebsten Honig. Der Weg in den Wald ist näher als der Weg in die Schule (zur Schule), der Weg nach Hause ist immer der nächste. Diese Birke ist hoch. Jene Tanne ist höher als die Birke, aber unsere Eiche ist der höchste Baum im Garten. Eine Katze sah auf einem Baume ein Vogelnest. Im Neste waren fünf Eier. „Eier sind gut“, sagte die Katze, „aber Vögel sind besser, ich werde warten“. Nach einigen Tagen waren kleine Vögel im Neste. Jetzt sagte die Katze: „Eier schmecken gut; kleine Vögel schmecken besser als Eier, aber große Vögel schmecken am besten. Ich will warten bis die Vögel größer sind.“ Nach drei Wochen sah (guckte) die Katze ins Nest, aber das Nest war leer.

Lb. Nr. 116. Der Mai ist gekommen.

I W. da bleibe — siis jäägu; wer Lust hat — kellel himu on (kes tahab); drum = darum; frisch auf = macht auch frisch auf — minge röömsalt (värskelt) teele; wohl über die Berge = immer über die Berge; 'ne

Lerche = eine Lerche; mit Schall (kõlaga) = laut; die Burschenlust — noormeeste lõbu.

II Asp. Zelt [tsɛlt], Quelle [kvɛlə], Lerche, [lɛrçə], Odem [o:dəm], singet [ziŋət].

6. Maateadus.

Põhja-Ameerika Ühendriigid (ligi 8 milj. km² ja 122,7 milj. elan.) võtavad enda alla laialise ala Põhja-Ameerika mandrist, ulätudes Suurrest ookeanist Atlandi ookeanini ja Kanada piirist Mehhiko piirini lõunas.

P.-A. Ühendriigid koosnevad 48-st osariigist, peale selle omavad nad veel 2 territooriumi (Alaska ja Havai saared) ja hulka asumaid (1,85 milj. km² ja 13,6 milj. elan.).

Looduslike ja tulunduslike olude järele jaotatakse P.-A. Ü. kolme suurde ossa: 1) idapoolsed, 2) keskmised ja 3) läänepoolsed riigid.

Idapoolsed riigid võtavad enda alla Atlandi ookeani ranniku madalmiku ja Appalachia mägismaa, millest viimane on võrratult rikas mitmekesiste maavarade poolest.

Kliima on ranniku alal sademeterikas, lõunas lähistroopiliselt soe (Floriida poolsaarel), põhjapool aga karedam. Sisemaal muutub kliima kuivemaks ja mandrilisemaks.

Taimkate on lopsakas, kuid endised toredad metsad on pea igal pool (väljaarvatud lõunas) pidanud ruumi andma kultuurmaistule.

Rahvastik on Idapoolsetes riikides, eriti kesk- ja põhjaosas tihe. Siin asub 80% kogu P.-A. Ü. rahvastikust. Rahvastiku moodustavad siin peamiselt valged — Euroopa väljarändajad ja nende järeltulijad, kes amerikaniseerunud. Lõunaosas leidub ka rohkesti neegreid ja mulatte.

Tulundus. Põllumajandus on siin hästi arenenud. Kasvatatakse kaera, nisu, maisi, puuvilla ja riisi, ning peetakse karja. Kaugelt suurem tähtsus on aga tööstusel. Maavarade rikkus ja rahva ettevõtlikkus on põhjuseks, et siia on tekkinud tööstuse keskus, mille sarnast mujal vaevalt leidub. Ainult lõunapool, kus puuduvad maavarad, on põllundus domineeriv.

Atlandi ookeani rannik on hästi liigestatud ja soodus laevanduseks. Seepärast on siia tekkinud suur hulk tähtsaid sadama- ja tööstuslinnu. Neist omab suurimat tähtsust New-York (ligi 10 milj. elan.) suurim linn maailmas. Philadelphia ($2\frac{3}{4}$ milj. elan.), Boston (1,9 milj. el.), Baltimore (800.000 el.) suured sadama- ja tööstuslinnad. Erie järve kaldal on Buffalo (560.000 el.) ja siit lõunas Pittsburgh (1.400.000 el.) tähtsad tööstuslinnad. Ka P.-Ameerika Ühendriikide pealinn

Washington (540.000 el.) asub Atlandi ookeani rannikul.

Olgugi, et Idapoolsed riigid oma pindalalt vähemad on kui Kesk- ja Läänepoolsed riigid, pärivad nad P.-A. Ühendriikide seas esikoha oma majandusliku tähtsuse tõttu.

Vastutav toimetaja: K. A. Herman.

Väljaandja: Eesti Hariduse Sõprade Selts

Firma J. Ratassepp'a trükk, Tallinnas.